

УДК 347.9

ОГЛЯДОВИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА ОКРЕМИХ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

Панування радянського впливу на теренах багатьох європейських країн призвело до того, що у більшості країн соціалістичного табору була насаджена радянська правова система та рецепційовані основні правові інститути, зокрема цивільного процесуального права. Найбільшого впливу радянського типу права на розвиток цивільного процесуального законодавства зазнали країни Східної Європи, хоча загальний ступінь такого втручання був різним і варіювався від рівня незначної подібності до повної ідентичності цивільних процесуальних кодексів. Не говорячи вже про колишні радянські республіки, у яких спільне історичне минуле обумовило дію єдиної загальносоюзної правової бази, зокрема у сфері цивільного процесуального регулювання. У всіх цих країнах сьогодні відбуваються відчутні перетворення в усіх галузях суспільно-політичного та соціально-економічного життя, важливу роль у яких відіграють реформи у ніші цивільного процесуального права, що мають як чимало спільних, так і безліч відмінних особливостей. Між тим досвід рекомпонування основних підходів до судочинства та судоустрою, накопичений за минулі десятиліття, вимагає також виявлення сутнісних закономірностей та прогнозування їх поступального вдосконалення. Як справедливо відзначає В.В. Ярков, внутрішні процеси розвитку повинні бути пов'язані з тенденціями розвитку основних світових систем цивільної юрисдикції [1, с. 19–20].

Докорінні пертурбації у процесі відправлення правосуддя привносять чимало новацій у науку цивільного процесуального права досліджуваних держав, що може стати позитивним досвідом у подоланні окремих методологічних проблем із подальшим втіленням у вітчизняному цивільному процесуальному законодавстві. Природно, що загальна перебудова права у країнах пострадянського простору не може відбуватися без урахування світового правового досвіду. Потенційною небезпекою, якої варто уникнути у цьому процесі, є безпідставне копіювання тексту зарубіжних юридичних джерел без глибинного проникнення у сутність відповідних правових інститутів. Прагнення окремих держав до відродження, з одного боку, власного національного цивільного процесу, а з іншого – до укорінення нового рівня міжнародних взаємин із країнами світового співтовариства лише посилюють наявну асиметрію між теоретичними розробками науки цивільного процесуального права й особливостями реалізації норм цивільного процесуального права на практиці.

Беручи до уваги загальне значення Європейського Співтовариства як потужного міждержавного об'єднання, що є одним із ключових і стратегічних партнерів України на сучасному етапі, можливість урахування такого досвіду видається цілком реальною та досяжною. Тому, досліджуючи цивільне процесуальне право іноземних держав, для порівняння було відібрано досвід Польщі, Болгарії та Німеччини (як держав, що тривалий час входили до соціалістичного табору в геополітичній сфері впливу СРСР, проте зуміли зберегти власні цивільно-процесуальні традиції й оперативно адаптували національні цивільно-процесуальні системи до стандартів західноєвропейського права), а також Російської Федерації (як держави, що проголосила себе правонаступницею Радянського Союзу) та Грузії (як держави, яка після здобуття незалежності опинилася у схожій з Україною ситуації, що потребувала органічного співіснування радянської процесуальної спадщини та розвитку нових положень національного процесуального законодавства), що може бути інтерпретовано до українських процесуальних реалій.

Що стосується останніх країн, важливо відмітити, що стан розвитку цивільного процесуального законодавства є найбільш близьким до вітчизняного за цілою низкою критеріїв: 1) нестабільність соціально-економічної ситуації збільшує кількість звернень до суду за захистом; 2) недостатнє державне фінансування призводить до відсутності коштів на утримання і розвиток апарату суду; 3) низький рівень довіри населення до судової гілки влади, корумпованої та бюрократизованої; 4) незрозумілість і складність судових процедур; 5) відчутна нестача висококваліфікованих суддівських кадрів та прогресивне зростання кількості справ, що підлягають розгляду та вирішенню одним суддею; 6) нагальна необхідність оновлення суддівської вертикалі з переглядом основних підходів до можливості притягнення судді до відповідальності за прийняті ним завідомо неправосудні рішення.

На сьогодні більшість країн, що в минулому столітті перебували у сфері радянського впливу (Польща, Німеччина, Болгарія та ін.) або виникли безпосередньо на тлі колишнього Радянського Союзу (Грузія, Російська Федерація тощо), перебувають у перехідному становищі різної формації, розставляючи нові наголоси у правотворчій і правозастосовній сферах. І якщо перші демонструють стійкий і послідовний «дрейф» у бік відродження та розвитку своїх споконвічних традицій у сфері цивільно-процесуального регулювання західного типу, то другі

(особливо у перші роки своєї незалежності) здебільшого реалізовували трансформаційні перетворення в галузі матеріального права (схвалювали конституції, приймали нові цивільні, сімейні, трудові та ін. кодекси тощо). Більшість процесуальних кодексів, прийнятих або оновлених в останні десятиліття, є не тільки результатом кодифікації, але і рекодифікації та новелізації; досить часто їм притаманний змішаний характер та відсутні гарантії декодифікації [2, с. 196].

Натомість останнім часом практично усі з названих держав переймаються реформами у сфері судочинства та процесуального законодавства. Підставами для такої нерівнозначної реорганізації є той факт, що первинні зміни зазвичай впливають на буденні суспільні відносини, врегульовані матеріально-правовими нормами. Натомість правореалізаційна площина вимушена слідувати за новелами соціально-економічного буття відповідної країни. Крім того, фундаментальна розробка більшості наявних інститутів цивільного процесуального права завдяки високій якості законодавчої техніки радянської доби обумовила їх гіпотетичну можливість діяти, так би мовити, «за інерцією» ще досить тривалий проміжок часу, що дозволило дослідникам процесуально-правових дисциплін займати вичікувальну позицію, утримуючись від пропозицій докорінної реконструкції формату цивільного процесуального законодавства. Останнє, до речі, будучи наріжним каменем та ключовим елементом цивільної процесуальної системи, не завжди спроможне вимурувати правдиве уявлення про всі особливості національного процесу досліджуваних країн. Правозастосовна практика часто кардинально змінює первісний зміст процесуальних новел, регламентованих нормами цивільного процесуального права, а доктрина науки цивільного процесуального права взагалі здатна окреслити нові орієнтири у їх поступальному розвитку. Водночас і надалі простежується значна схожість у принципах здійснення судочинства у цивільних справах, у системі цивільного процесуального права та внутрішній структурі цивільних процесуальних кодексів (далі – ЦПК) проаналізованих країн тощо.

Насправді сучасний стан розвитку цивільного процесуального права у світі характеризується високим ступенем інтеграції національних процесуально-правових порядків різних держав між собою, що найкраще простежується на прикладі принципів цивільного судочинства як висхідних начал відправлення правосуддя. Їх роль дедалі більше зростає у процедурі загального розгляду і вирішення цивільних справ по суті, що дозволяє максимально наблизитися до розуміння єдності юридичного процесу та об'єктивності його сутнісної спільності. Все це в сукупності лише актуалізує потребу у формуванні своєрідного каталогу наявних принципів цивільного судочинства. У цьому контексті цивільне процесуальне законодавство досліджуваних країн розрізняє два основних підходи до закріплення змісту вказаних основних засад цивільного процесу:

1. *Прямий підхід* обумовлює обов'язкову конкретизацію принципів цивільного судочинства у тексті основного кодифікованого джерела цивільного процесуального права у першому вступному розділі «Загальні положення». При цьому сам перелік фундаментальних принципів цивільного судочинства є майже ідентичним і включає в себе диспозитивність (ст. 6 ЦПК Болгарії, ст. 3 ЦПК Грузії тощо), здійснення правосуддя тільки судом (ст. 5 ЦПК РФ, ст. 5 ЦПК Грузії тощо), змагальність (ст. 8 ЦПК Болгарії, ст. 4 ЦПК РФ, ст. 6 ЦПК Грузії тощо), незалежність суддів (ст. 8 ЦПК РФ, ст. 6 ЦПК Грузії тощо), рівність сторін (ст. 9 ЦПК Болгарії, ст. 6 ЦПК РФ, ст. 5 ЦПК Грузії тощо), публічність і безпосередність (ст. 11 ЦПК Болгарії, ст. 10 ЦПК РФ, ст. 9 ЦПК Грузії тощо), розгляд справи у розумні строки (ст. 13 ЦПК Болгарії, ст. 6.1 ЦПК РФ тощо) та ін.

2. *Опосередкований підхід*, за якого всесвітньо визнані засади відправлення правосуддя простежуються у змісті більшості інститутів цивільного процесуального права, проте окремих норм, присвячених закріпленню принципів цивільного судочинства, у тексті ЦПК немає. Наприклад, Розділ 1 ЦПК Польщі «Загальні положення» містить інформацію про юрисдикцію судів (ст. 2), обов'язок сторін сумлінно і добросовісно користуватися процесуальними правами (ст. 3), участь представника у справі (ст. 5), участь прокурора у цивільному процесі (ст. 7) тощо. Так само і цивільне процесуальне законодавство Німеччини розпочинається Розділом 1 «Загальні положення», який присвячений предметній компетенції судів (ст. 1), визначення ціни позову (ст. ст. 2–9) та ін.

Важливо відзначити, що за обох підходів сутність основних принципів цивільного судочинства простежується у тексті більшості статей цивільного процесуального законодавства. Такий стан справ автоматично дозволяє прирощувати їх інноваційний вплив на перебіг цивільного процесу, оскільки жоден із запропонованих підходів не елімінує способів та порядку правозастосовної реалізації принципів цивільного процесуального права. Справа в тому, що загальний концепт принципів цивільного судочинства із часом видозмінювався, модернізувався, поступово вдосконалюючись за рахунок видалення одних ціннісних настанов, які втратили своє первісне призначення, та залучення нових вагомих орієнтирів на базі соціально-світоглядних та юридичних засад. Водночас мінімальний перелік визначальних принципів цивільного процесу залишається майже незмінним у цивільному процесуальному законодавстві більшості країн світу.

За порядком здійснення цивільного процесуального права досліджувані країни дещо відрізняються від України та між собою, що обумовлюється як відмінностями у сфері судоустрою (наприклад, поширені у РФ мирові суди чи земельні суди в Німеччині для системи вітчизняних судових органів невідомі), так і безпосередньо судочинства. При цьому процесуальна діяльність учасників цивільного судочинства не є довільною, вона відбувається у певному

передбаченому законом порядку, з урахуванням установлених законом правил, які регламентують поведінку осіб-учасників процесу відправлення правосуддя. Інакше кажучи, розгляд справ у порядку цивільного судочинства здійснюється у спеціально передбаченій процесуальним законом формі, яка детермінує існування у відповідному цивільному процесі певних видів проваджень та варіативність компетенції. Таке розмаїття цивільно-процесуального інструментарію диктується спеціальною юрисдикцією певної судової ланки та своєрідністю власної правової системи.

Зокрема, йдеться про такі специфічні види проваджень, як, наприклад, у цивільному процесі Республіки Польща: розгляд сімейних справ (*Postępowanie w sprawach małżeńskich*) – ст. ст. 425–435 ЦПК Польщі; справи про розлучення і сепарацію (*Sprawy o rozwód i o separację*) – ст. ст. 436–446 ЦПК Польщі; провадження у справах із трудових спорів та права соціального забезпечення (*Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*) – ст. ст. 459–477^{14a} ЦПК Польщі; провадження у справах із порушення власності (*Postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania*) – ст. ст. 478–479 ЦПК Польщі; провадження у конкурентних справах (*Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji*) – ст. ст. 479²⁸–479³⁵ ЦПК Польщі; справи щодо визнання договорів недійсними (*Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone*) – ст. ст. 479³⁶–479⁴⁵ ЦПК Польщі; провадження у справах енергетики (*Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki*) – ст. ст. 479⁴⁶–479⁵⁶ ЦПК Польщі; провадження у справах телекомунікацій (*Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty*) – ст. ст. 479⁵⁷–479⁶⁷ ЦПК Польщі; провадження у справах щодо залізничного транспорту (*Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego*) – ст. ст. 479⁶⁸–479⁷⁸ ЦПК Польщі.

Натомість у цивільному процесі Грузії такі різновиди категорій справ об'єднані у провадженні у справах, що виникають із сімейних, адміністративних і державно-правових відносин (*საჯიბო საქმეთა განხილვის თავისებურებანი*) – ст. ст. 352–356 ЦПК Грузії.

Свої особливості має і цивільне судочинство Болгарії, де в окремі провадження виділено шлюбно-сімейні справи (*производство по брачни дела*) – ст. ст. 318–330 ЦПК Болгарії; спадкові справи (*съдебна делба*) – ст. ст. 341–355, 410–425 ЦПК Болгарії; провадження у торгових справах (*производство по търговски спорове*) – ст. ст. 365–378 ЦПК Болгарії; провадження за колективними позовами (*производство по колективни искиове*) – ст. ст. 379–388 ЦПК Болгарії; виконавче провадження (*изпълнително производство*) – ст. ст. 404–529 ЦПК Болгарії; нотаріальне провадження (*нотариални производство*) – ст. ст. 569–594 ЦПК Болгарії та ін.

Важливими інститутами, на яких хотілося б окремо зосередити свою увагу, є норми грузинського цивільного процесуального законодавства, присвячені

здійсненню цивільного судочинства на тимчасово окупованих територіях, що надзвичайно актуально для сучасного цивільного процесуального права України. Зокрема, це провадження щодо заборонених видів економічної діяльності на окупованих територіях та ін. (*ეწარმოება პირის ოკუპირებულ ტერიტორიებზე აკრძალული ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელებისათვის მსჯავრდებულ პირთან დაკავშირებულ პირად ცნობის თაობაზე საქმის განხილვისათვის დაკავშირებით*) – ст. ст. 356⁸–356¹¹ ЦПК Грузії.

Як бачимо, кожен різновид проваджень у цивільному судочинстві зарубіжних країн наділений низкою специфічних особливостей порівняно з іншими видами, що обумовлено насамперед відмінністю категорій справ і процедурою їх розгляду відповідними судами. У зв'язку із цим усі групи та характерні риси проваджень у цивільному процесі досліджуваних держав потребують належного теоретичного осмислення вітчизняними процесуалістами за допомогою системного і порівняльного методів наукового пізнання на предмет доцільності та можливості їх запровадження у національну цивільну процесуально-правову систему.

Поряд із цим спільним для більшості країн Єврозони є виділення як окремого розділу норм, які регламентують судове співробітництво у Євросоюзі (*Europejskie postępowania w sprawach transgranicznych* – ст. ст. 505¹⁵–505^{27a} ЦПК Польщі, *Justizielle Zusammenarbeit in der Europäischen Union* – ст. ст. 1067–1109 ЦПК Німеччини, *Uznanie I wykonanie niektórych orzeczeń sądów państw członkowskich Unii Europejskiej oraz pochodzących z tych państw ugód i dokumentów urzędowych* – ст. ст. 1153¹³–1153²⁵ ЦПК Польщі, *Особени правила относно производството по граждански дела при действие на правото на Европейския Съюз* – ст. ст. 608–624 ЦПК Болгарії тощо).

Ці положення, звісно, мають дещо спільне з нормами вітчизняного законодавства у сфері цивільного процесу з іноземним елементом, а також щодо визнання і виконання на території України рішень іноземних судів. Проте в їх основі лежить дещо первинно непритаманне наведеним інститутам національного цивільного процесу – вони засновані на органічній єдності відповідної держави з Європейським Співтовариством і саме із цих позицій відбувається легальна регламентація відповідних цивільних процесуальних правовідносин. Тоді як положення українського цивільного процесуального законодавства регулюють подібні ситуації з дещо іншого боку – з боку принципів суверенної незалежності та рівності всіх держав на світовій арені.

Водночас цивільне процесуальне право є цілісним, взаємообумовленим механізмом, усі складові якого (стадії, процесуальні інститути і норми, процесуальні права та кореспондуючі їм обов'язки тощо) мають бути синхронізованими, що пояснює уніфіковану структуру стадійної будови цивільного процесу в цивільному процесуальному законодавстві досліджуваних нами країн. Ці стадії мають

суворо регламентовану логічну структуру, а умови їх практичного здійснення та юридичні наслідки від їх застосування регулюються сукупністю цивільно-процесуальних норм. Тому взаємодія між різними ланками (інстанціями) судової системи як запорука законності і справедливості судового рішення покликана сприяти ефективному правосуддю.

Так, у всіх цих країн розгляд справи, по суті, здійснюється у суді першої інстанції (*производство пред първата инстанция* – ст. ст. 103–152 ЦПК Болгарії, სასამართლოს მთავარი სტადია – ст. ст. 210–228 ЦПК Грузії, *Verfahren im ersten Rechtszug* – ст. ст. 253–299 ЦПК Німеччини).

Право на оскарження судових актів є самостійним суб'єктивним правом учасника цивільних процесуальних правовідносин, яке через історичний розвиток та поступальне проникнення у позитивне право зробили основним елементом змагального процесу, що витікає безпосередньо із конституційного права на судовий захист.

Загальний стан законодавчої регламентації апеляційного оскарження у цивільному судочинстві в аналізованих державах загалом відповідає загальносвітовим тенденціям, які засвідчують відмову від використання у чистому вигляді повної і неповної апеляції, сполучаючи основні риси кожної з них (*въззивно обжалване* – ст. ст. 258–273 ЦПК Болгарії, *Apelacja* – ст. ст. 367–391 ЦПК Польщі, *აპელაცია* – ст. ст. 364–390 ЦПК Грузії, *Statthaftigkeit der Berufung* – ст. ст. 511–543 ЦПК Німеччини тощо).

У результаті проведеного аналізу простежується чітка тенденція для країн континентальної правової системи до обмеження взаємодії апеляційного і касаційного (*Skarga kasacyjna* – ст. ст. 398¹–398²¹ ЦПК Польщі, *Касаційно обжалване* – ст. ст. 280–295 ЦПК Болгарії, *კასაცია* – ст. ст. 391–413 ЦПК Грузії) або апеляційного і ревізійного (*Revision* – ст. ст. 544–566 ЦПК Німеччини) проваджень. Характерно, що між собою касаційна та ревізійна інстанції відрізняються тим, що у разі скасування судового рішення касаційна інстанція вправі передати справу на новий розгляд, а ревізійна інстанція, окрім цього, уповноважена в окремих випадках ухвалити нове рішення. Натомість від апеляційного перегляду касація і ревізія (як різновид касації) відрізняються тим, що здійснюють перевірку рішення з позицій дотримання змісту норм матеріального і процесуального права, тобто переглядають рішення із правового боку, не вдаючись до його фактичної сутності.

Вагома роль у своєчасному та справедливому судочинстві відведена розвитку спрощених проваджень і процедур, які дозволяють досягти оптимального балансу між процесуальною економією та збереженням традиційних засад цивільного процесу. Такі редуковані судочинства, здебільшого, зорієнтовані на найбільш прості та буденні справи, тобто охоплюють широке коло конфліктів, стабільне подолання яких має бути контрольованим із боку судової гілки влади. Характерно, що серед різновидів спрощених проваджень в іноземному цивільному процесуальному праві поширені як відомі національному

цивільному процесуальному законодавству інститути, так і неадаптовані до українських реалій процедури. До перших, зокрема, можна віднести заочні рішення (*Wyroki zaoczne* – ст. ст. 339–349 ЦПК Польщі, *Versäumnisurteil* – ст. ст. 330–347 ЦПК Німеччини, დაუსწრებელი გადაწყვეტილება – ст. ст. 229–242 ЦПК Грузії), судові накази (*Nakazy zapłaty* – ст. ст. 353¹–353² ЦПК Польщі, *Postępowanie nakazowe* – ст. ст. 484¹–497 ЦПК Польщі, *Mahnverfahren* – ст. ст. 688–703d ЦПК Німеччини), спрощене провадження (*Postępowanie uproszczone* – ст. ст. 505¹–505¹⁴ ЦПК Польщі, გამარტივებული წარმოება – ст. ст. 292–309²¹ ЦПК Грузії, *Urkunden* – ст. ст. 592–601 ЦПК Німеччини) та безспірні провадження (*Postępowanie nieprocesowe* – ст. ст. 506–525 ЦПК Польщі, უდავო წარმოება – ст. ст. 310–351¹⁸ ЦПК Грузії, *Охранителни производство* – ст. ст. 530–541 ЦПК Болгарії) тощо.

До других натомість слід включити поширені у цивільному процесуальному законодавстві зарубіжних країн інші механізми спрощеного розгляду цивільних справ, практика застосування яких засвідчує їх ефективність, тому досить відчутний потенціал їх поступального розвитку, а отже, застосування таких проваджень у національному судочинстві. Йдеться, зокрема, про медіацію (*Mediacja* – ст. ст. 183¹–183¹⁵ ЦПК Польщі), швидке провадження (*бързо производство* – ст. ст. 310–317 ЦПК Болгарії), примирення (*Postępowanie pojednawcze* – ст. ст. 184–186 ЦПК Польщі), електронний судовий наказ (*Elektroniczne postępowanie upominawcze* – ст. ст. 505²⁸–505³⁷ ЦПК Польщі), приватну скаргу (*კერძო საჩივარი* – ст. ст. 414–420 ЦПК Грузії, *Beschwerde* – ст. ст. 567–577a ЦПК Німеччини, *Обжалване с частна жалба* – ст. ст. 274–279 ЦПК Болгарії), арбітраж (*Sad Polubowny* – ст. ст. 1154–1217 ЦПК Польщі, *Schiedsrichterliches Verfahren* – ст. ст. 1067–1109 ЦПК Німеччини, არბიტრაჟთან დაკავშირებული საქმეების განხილვის თავისებურებანი – ст. ст. 356¹²–356²⁴ ЦПК Грузії) тощо.

Підсумовуючи все вищезазначене, очевидно, що для цивільного процесуального права досліджуваних зарубіжних країн характерним є пошук оптимальних процесуальних засобів і методів, спроможних задовольняти вимоги швидкого, якісного і недорогого судочинства із простими та доступними процедурами. Також у контексті проведеного дослідження важливо, що стаття 6 Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод, присвячена праву особи на справедливий судовий розгляд, доволі проста для сприйняття, і тому для країн, які ратифікували цей міжнародний договір, не становить великої проблеми виконувати наднаціональні юридичні вимоги. Водночас у процесі практичної реалізації це положення отримує складне еволюційне тлумачення в результаті роботи Європейського Суду з прав людини, рішення якого є обов'язковими для усіх без винятку держав-учасниць Ради Європи. Окрім цього, в усіх досліджуваних державах визнають, що важливою характеристикою парадигматики сучасного цивільного судочинства повинен стати тісний взаємозв'язок ци-

вільного процесу з реальним життям, з конкретними життєвими ситуаціями та практикою функціонування усіх рівнів цивільно-процесуальної системи. При цьому криза цивільного судочинства наразі охоплює судочинство різних країн, включаючи Україну, адже однією з передумов цього є неспроможність історично усталених судових систем забезпечувати швидке, доступне і справедливе правосуддя. Саме такі обставини є продуцентом актуалізації судово-правових реформ у світі.

Кіряк О.В. ОГЛЯДОВИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА ОКРЕМИХ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

У статті здійснюється оглядовий порівняльно-правовий аналіз основних положень цивільного процесуального права таких зарубіжних країн, як Грузія, Німеччина, Болгарія, Польща тощо.

Ключові слова: цивільний процес, цивільне процесуальне право, судове провадження, судочинство, правосуддя.

Кирияк О.В. ОБЗОРНЫЙ АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКОГО ПРОЦЕССУАЛЬНОГО ПРАВА ОТДЕЛЬНЫХ ИНОСТРАННЫХ ГОСУДАРСТВ

В статье производится обзорный сравнительно-правовой анализ основных положений гражданского процессуального права таких зарубежных стран, как Грузия, Германия, Болгария, Польша и др.

Ключевые слова: гражданский процесс, гражданское процессуальное право, судопроизводство, правосудие.

Kiriyak O.V. TO REVIEW THE DEVELOPMENT OF CIVIL PROCEDURAL LAW OF CERTAIN FOREIGN COUNTRIES

The author draws attention to the overall value of the European Community, as a major inter-state union that is a key and strategic partners of Ukraine at the present stage, the ability to take account of this experience is quite realistic and achievable. Therefore, investigating the civil procedural law of foreign countries were selected for comparison in Poland, Bulgaria and Germany (both states for a long time were in the socialist camp in the geopolitical sphere of influence of the Soviet Union, but managed to preserve their civil procedural traditions and promptly adapting national civil procedural system to the standards of Western law) and Russia (as a state that declared itself the successor of the Soviet Union) and Georgia (a state that after independence, was in a similar to the Ukraine situation that needed to organic coexistence Soviet procedural heritage and development new provisions of national procedural law), which can be interpreted to procedural Ukrainian realities.

Regarding the latter countries, it is important to note that the state of civil procedural law is closest to the national on a number of criteria:

- 1) unstable social and economic situation increases the number of appeals to the court for protection;
- 2) insufficient state funding leads to a lack of funds for maintenance and development of a court;
- 3) low level of public confidence in the judiciary, corrupt and bureaucratic;
- 4) obscurity and complexity of court procedures;
- 5) palpable lack of qualified judicial personnel and the progressive increase in the number of cases to be considered and solving a judge;
- 6) the urgent need to update judicial vertical viewing the main approaches to the possibility of holding judges accountable for unlawful knowingly accepted his decision.

The analysis is a clear trend for the countries of continental legal system to limit the interaction between appellate and cassation or appellate and revision proceedings.

The author notes that weighty role in timely and fair trial of simplified proceedings set aside and procedures to achieve the optimum balance between procedural economy and the preservation of traditional principles of civil procedure.

Key words: civil procedure, civil procedural law, justice, proceedings.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Яков В.В. Будущее системы гражданской юрисдикции: попытка прогноза // Система гражданской юрисдикции в канун XXI в.: современное состояние и перспективы развития / ред. кол. В.В. Яков (отв. ред.), М.А. Викут и др. – Екатеринбург : Изд-во Гуманитарного ун-та, 2000. – 608 с.

2. Ярмола А.Є. Процессуальные кодексы: некоторые теоретические и сравнительно-правовые аспекты / А. Ярмола // *Legea și viața*. – Februarie. – 2014. – С. 193–196.